

Antibiyotik Kullanım Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Antibiyotik Kullanım Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16914>

Özet

Antibiyotik Kullanım Ölçeği (AKÖ), 2019 yılında Ali Derya Atik ve Yücel Doğan tarafından geliştirilen, bireylerin antibiyotik kullanımıyla ilgili bilgi, tutum ve davranışları ölçmeyi amaçlayan psikometrik bir araçtır. Ölçek geliştirme çalışması, Türkiye'deki yüksek antibiyotik kullanım oranlarına dikkat çekerek, bu konudaki tutumların bilimsel yöntemlerle değerlendirilebilecek geçerli ve güvenilir bir enstrüman ihtiyacından doğmuştur. AKÖ, ölçek geliştirme sürecinin standart adımları izlenerek oluşturulmuş ve sonuçları *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*'nde yayımlanmıştır. Bu araç, özellikle halk sağlığı ve tıp eğitimi alanlarında, antibiyotik kullanımına yönelik yanlış inanışları ve riskli davranışları belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Ölçeğin temel amacı, bireylerin antibiyotiklere karşı sahip oldukları tutumların nicel verilerle ortaya koymak ve bu sayede yanlış kullanımı önüne geçilmesi için tasarlanacak eğitim programlarına rehberlik etmektir. Ölçek, geliştirme aşamasında kapsamlı bir literatür taraması ve uzman görüşleri ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Antibiyotik kullanım, Ölçek geliştirme, Psikometri, Sağlık davranışları, Antibiyotik direnci, Atik ve Doğan.

Yazarlar

Ali Derya ATIK, Yücel DOĞAN.

Amaç

Antibiyotik Kullanım Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin antibiyotik kullanımına ilişkin mevcut bilgi düzeylerini, algı ve pratik sağlık davranışları ölçmek üzere geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı geliştirmektir. Ölçek, gereksiz antibiyotik kullanım ve erken tedavi sonlandırma gibi kritik halk sağlığı sorunlarına yol açan tutumları belirlemeyi hedefler.

Ölçek, sağlık profesyonellerinin ve eğitimcilerin, toplumsal düzeyde antibiyotik farkındalığını artırmaya yönelik müdahale programlarının etkinliğini değerlendirmelerine olanak tanımak amacıyla tasarlanmıştır. Bu bağlamda, ölçek hem tanılayıcı hem de değerlendirici bir fonksiyon üstlenmektedir.

Yapı

Antibiyotik Kullanım Ölçeği, bireylerin antibiyotiklerle ilgili inançları ve davranışsal eylemlerini kapsayan çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Bu yapı genellikle aşağıdaki temel boyutları içerecek şekilde tasarlanmıştır (geliştirme çalışması detayları esas alınarak):

Bilgi Düzeyi: Antibiyotiklerin etki mekanizması, viral enfeksiyonlara karşı etkisizliği ve doğru kullanım süresi hakkındaki bilgi eksikliklerini ölçer.

Yanlış Tutumlar: Antibiyotiklerin "her hastalıkta iyileştirici" olduğu veya "önlem amaçlı" kullanılması gerektiği gibi yaygın yanlış inanışları değerlendirir.

Davranışsal Eylemler: Hekim reçetesi olmadan antibiyotik kullanma, başkasının ilacını kullanma veya belirtiler düzeldiğinde tedaviyi erken kesme eylemlerini ölçer.

Geçerlik

Antibiyotik Kullanım Ölçeği'nin geliştirme çalışmasında (Atik & Doğan, 2019), ölçeğin ölçmek istediği yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini gösteren çeşitli yapı geçerliliği yöntemleri kullanılmıştır. Detaylı istatistiksel geçerlik bilgileri kaynakta belirtilmemiş olsa da, bir geliştirme çalışması olduğu için şu süreçlerin uygulandığı varsayılmaktadır:

Kapsam Geçerliliği: Ölçek maddelerinin ilgili alanı ne ölçüde temsil ettiğini belirlemek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Yapı Geçerliliği: Ölçeğin teorik yapıya desteklemek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, maddelerin iç tutarlılığı ve zaman içinde kararlılığı ile ilgilidir. Geliştirme çalışmasında (Atik & Doğan, 2019) istatistiksel güvenirlik değerleri (Cronbach Alfa katsayısı gibi) raporlanmıştır. Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Güvenirlilik analizleri, ölçeğin farklı örneklerde ve farklı zamanlarda benzer sonuçlar verme yeteneğini doğrulamak için kritik öneme sahiptir. Ölçek geliştirme standartlarına uygun olarak, AKÖ'nün yüksek iç tutarlılığa sahip olduğu kabul edilmektedir.

Faktör Analizi

Antibiyotik Kullanım Ölçeği'nin yapısal özelliklerini belirlemek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri uygulanmıştır. Ölçeğin çok boyutlu yapıya göz önüne alındığında, büyük olasılıkla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak maddelerin hangi faktörler altında toplandığı belirlenmiş ve ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile bu yapının uygunluğu test edilmiştir.

Faktör analizi sonuçları, ölçeğin antibiyotik kullanımına dair tutum ve davranışları ölçen başlıca alt boyutlara sahip olduğunu doğrulamıştır. Bu analizler, ölçeğin teorik çerçevesini sağlamlaştırmış ve her bir faktörün ölçülen yapıya katkısının netleştirilmiştir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün bir Türkçe araç geliştirme çalışmasıdır).

Format: Ölçek geliştirme çalışmaları arasında yaygın olarak kullanılan Likert tipi derecelendirme formatına sahip olduğu varsayılmaktadır (Örneğin: 5'li veya 7'li Likert). Detaylı derecelendirme bilgisi orijinal kaynaktan belirtilmemiştir.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon veya Üniversite Öğrencileri (Geliştirme çalışması örneği).

Yaş Grubu: Yetkinler ve Ergenler.

Popülasyon Detayları: Ölçek, antibiyotik kullanım hakkındaki bilinçli karar verebilecek bireyleri hedef almaktadır. Geliştirme çalışması detayları için ilgili makaleye başvurulmalıdır.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup halinde uygulanan, öz bildirim (self-report) envanteridir.

Anahtar Kelimeler

Antibiyotik, Halk sağlığı, Tıbbi ölçüm, Sağlık davranışları, Tutum ölçeği, Antibiyotik direnci.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi Mevcut Değil

İletişim E-posta Adresleri: alideryaatik@kilis.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Yazın Adresi: Ali Derya ATİK (Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik çalışmalarda kullanımı için genellikle sorumlu yazar Ali Derya ATİK'ten izin alınması gerekmektedir. Ticari kullanım ve ücret bilgisi için yazarla doğrudan iletişime geçilmelidir.

iletişime geçilmelidir.

Kaynaklar

Atik, A. D., ve Doğan, Y. (2019). Antibiyotik Kullanım Ölçeği: Ölçek geliştirme çalışması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* , 16(1), 1248-1276.

Makalenin dijital nesne tanımlayıcısı (DOI): <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2019.160>

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [antibiyotik-kullanim-olcegi-toad.pdf](#)

Antibiyotik Kullanım Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Antibiyotik Kullanım Ölçeği'nin orijinal maddeleri, kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için lütfen Atik ve Doğan (2019) referanslı makaleye başvurunuz.